

Samen verdienen we de toekomst!

Duurzaamheidsvisie 2019-2050

Op weg naar klimaatneutraal en betaalbaar wonen in 2050

2050

BESTE RELATIE,

Graag stel ik mezelf aan u voor. Mijn naam is Ecco en ik kom uit de toekomst. Uit 2050, om precies te zijn. Over ruim 30 jaar zien jullie hoe ik leef en hoe het er voor staat met ons klimaat. Ik kan een tipje van de sluier oplichten. In mijn wereld leven we volledig klimaatneutraal. Ook hebben we voldoende herbruikbare grondstoffen. Hierdoor kunnen mijn (klein)kinderen genieten van al het moois dat onze aarde te bieden heeft.

Al dat moois hebben we te danken aan jullie, omdat er fors is geïnvesteerd en geïnoveerd. Bovendien hebben jullie de handen ineen geslagen om deze structurele verandering naar een duurzame samenleving waar te maken. Aan deze transitie hebben velen hun steentje bijgedragen.

Woonkwartier staat, net als de meeste partijen in Nederland, aan het begin van deze transitie. De duurzaamheidsopgave maakt een belangrijk onderdeel uit van hun ondernemingsplan. Om duidelijk te krijgen wat zij onder duurzaamheid verstaan en wat ze willen bereiken, hebben ze een duurzaamheidsvisie geschreven. Deze visie draagt bij aan de invulling van hun strategische koers en missie: kwalitatief goede, duurzame en betaalbare woningen voor onze huurders. Nu én in de toekomst!

Ik ben trots! Ten eerste omdat ik het voorwoord van de duurzaamheidsvisie mocht schrijven. Nog trotser ben ik op de belangrijke taak die ik krijg binnen dit programma. De komende jaren zal ik voor de huurders van Woonkwartier de vertaalslag maken van deze visie. Dat doe ik door hen nauw te betrekken bij de plannen.

Op die manier maken wij hen bewust dat duurzaamheid loont. Niet alleen financieel, maar ook op heel veel andere vlakken. Door samen te verduurzamen verdienen wij en vooral de generaties na ons een gezonde plek om te leven. Daarnaast verdient de aarde het dat we spaarzaam om gaan met de beschikbare middelen. Niet voor niets luidt onze slogan:

De duurzaamheidsvisie heeft Woonkwartier niet alleen gemaakt. Tijdens de ontwikkeling van deze visie hebben onderstaande partners met veel energie en kennis een belangrijke bijdrage geleverd:

- Huurdersvereniging Fijn Wonen.
- De gemeenten Halderberge, Moerdijk en Steenbergen.
- De energiecoöperaties Energiek Halderberge, Energiek Moerdijk en Energiek Brabantse Wal.
- Netbeheerder Enexis
- De Raad van Advies van Woonkwartier
- De medewerkers van Woonkwartier

Via deze weg wil ik alle betrokkenen bedanken voor hun inbreng en inzet. Als gids uit de toekomst weet ik als geen ander hoe belangrijk deze bijdrage is en waartoe het leidt. Rest mij om u veel leesplezier te wensen.

Ecco

INHOUDSOPGAVE

Introductie: Naar klimaatneutraal en betaalbaar wonen in 2050

- Waarom deze duurzaamheidsvisie?
- Wat is duurzaamheid?
- De context van nationale ontwikkelingen
- Haalbaarheid: betaalbaarheid en financierbaarheid
- De vier speerpunten van onze duurzaamheidsvisie
- Duurzaamheidsvisie als vertrekpunt voor samenwerking met partners

Speerpunt 1: Woningvoorraad naar CO₂=0 en van aardgas los

- 1.1** Naar een nieuwe kansrijke aanpak
 - 1.1.1** De huidige aanpak
 - 1.1.2** Werkelijk energieverbruik en CO₂-reductie; stand van zaken bij Woonkwartier
- 1.2** De andere aanpak: sturen op CO₂-reductie met de Trias Energetica Nieuwe stijl
 - 1.2.1** Hoe gaan we "Radicaal besparen"?
 - 1.2.2** Hoe gaan we duurzame energie optimaliseren?
 - 1.2.3** Hoe komen we 'Van aardgas los'?
- 1.3** Strategische doelen en ambities

Speerpunt 2: Milieubewuste en Spaarzame Huurders

- 2.1** De impact van de verduurzaming op wonen en leven van onze huurders
- 2.2** Waarborgen van de betaalbaarheid bij de verduurzaming
 - 2.2.1** De energierekening van de huurders; stand van zaken bij Woonkwartier
 - 2.2.2** Sturen op betaalbare woonlasten
 - 2.2.3** Sturen op de energierekening van de huurders
 - 2.2.4** Energiebewustzijn, draagvlak en enthousiasme bij huurders
- 2.3** Strategische doelen en ambities

Speerpunt 3: Milieubewust en Spaarzaam Woonkwartier

- 3.1** Voorbeeldfunctie van Woonkwartier
- 3.2** Strategische doelen en ambities

Speerpunt 4: Circulair Bouwen en Beheren

- 4.1** Verduurzaming is meer dan alleen energie- en CO₂-besparing
- 4.2** Strategische doelen

4
5
5
6
8
9
11

12
13
13
14
16
18
19
20
21

22
23
23
23
24
24
25
26

27
28
29

30
31
32

**Samen
verdienen
we de
toekomst!**

KLIK OP DE
SPEERPUNTEN OM
DIRECT TE GAAN
LEZEN!

NAAR KLIMAATNEUTRAAL EN BETAALBAAR WONEN IN 2050

- Waarom deze duurzaamheidsvisie?
- Wat is duurzaamheid?
- De context van nationale ontwikkelingen
- Haalbaarheid: betaalbaarheid en financierbaarheid
- De vier speerpunten van onze duurzaamheidsvisie
- Duurzaamheidsvisie als vertrekpunt voor samenwerking met partners

Samen
verdienen
we de
toekomst!

TERUG NAAR DE
INHOUDSOPGAVE

2050

Waarom deze duurzaamheidsvisie?

Woonkwartier wil ervoor zorgen dat haar huurders uiterlijk in 2050 volledig CO₂-neutraal wonen. Dat doen we voor betaalbare woonlasten voor onze huurders, voor een duurzaam milieu en voor de toekomstbestendige waarde van ons bezit, zoals vastgelegd in onze strategische koers. Woonkwartier ziet de verduurzaming dan ook als een vanzelfsprekend en zéér belangrijk onderdeel van haar maatschappelijke opdracht.

Met deze duurzaamheidsvisie maken we inzichtelijk hoe wij onze verantwoordelijkheid als woningcorporatie voor de verduurzaming nemen. We geven zo nadere invulling aan onze strategische koers en missie, die erop zijn gericht dat onze huurders kwalitatief goed, duurzaam en betaalbaar wonen.

Na de fusie heeft Woonkwartier de Uitvoeringsrichtlijn Duurzaamheid opgesteld. Daarin namen we ons voor om in 2018 aan de slag te gaan met het opstellen van een breed gedragen duurzaamheidsvisie voor de lange termijn. Deze duurzaamheidsvisie is daarvan de uitwerking.

Wat is duurzaamheid?

Onze duurzaamheidsvisie gaat uit van de definitie voor duurzame ontwikkeling van de Commissie Brundtland uit 1987.

'EEN ONTWIKKELING DIE VOORZIET IN DE **BEHOEFTE**N VAN DE HUIDIGE GENERATIE ZONDER DAARMEE HET VERMOGEN VAN TOEKOMSTIGE GENERATIES OM IN HUN EIGEN **BEHOEFTE**N TE VOORZIEN IN GEVAAR TE BRENGEN.'

*Definitie van de VN-commissie **Brundtland** uit 1987*

De context van nationale ontwikkelingen

Men is volop bezig om het Klimaatakkoord van Parijs te vertalen naar concrete CO₂-reductiedoelstellingen. In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' is afgesproken dat de CO₂-uitstoot in Nederland in 2030 met minstens de helft (49%, ten opzichte van 1990) moet zijn teruggebracht. Verdere aanscherpingen van CO₂-reductiedoelstellingen zijn te verwachten.

Er is op 10 juli jl. een brief verzonden naar de Eerste Kamer met het voorstel voor hoofdlijnen van een klimaatakkoord. Aan de Sectortafel Gebouwde Omgeving, onder leiding van Diederik Samson, wordt gesproken over de CO₂-reductiedoelstellingen voor de ongeveer 7 miljoen huizen en 1 miljoen gebouwen in Nederland, waaronder de bestaande voorraad van 2,4 miljoen woningen in de sociale huursector. In dit klimaatakkoord zijn enkele zaken die onze sector raakt het benoemen waard.

- Gemeentes stellen voor 2021 een transitievisie warmte vast samen met bewoners en eigenaren.
- Per wijk besluit gemeenteraad een uitvoeringsplan op wijkniveau over de alternatieve energie infrastructuur.
- Door verschuiving van belasting op gas en elektra wordt isolatie en duurzame warmte gestimuleerd.
- Verwachte prijsreductie op het aanbod maatregelen in samenloop met subsidies.
- Opschaling Geothermie (en elektra-opwekking).
- Aardgasvrije nieuwbouw ook bij reeds verleende bouwvergunningen stimuleren.
- Corporaties zijn de startmotor.

Het kabinet zal dit Klimaatakkoord vervolgens vertalen in een Klimaatwet, waarin voor alle sectoren 'afrekenbare' CO₂-reductiedoelstellingen worden vastgelegd. Het historische Gasbesluit van het kabinet van 29 maart 2018 betekent dat we in 2030 niet meer kunnen beschikken over Gronings aardgas. Het kabinet gaat ervan uit dat tegen het eind van deze regeerperiode 30.000 tot 50.000 bestaande woningen per jaar aardgasvrij worden gemaakt. Uiteindelijk moeten zo'n 200.000 woningen per jaar worden verduurzaamd.

Verduurzaming gaat evenwel verder dan alleen het (fossiele) energievraagstuk. Het gaat ook om het gebruik van grondstoffen. Daarvoor heeft het kabinet in 2016 het Rijksbrede programma 'Nederland Circulair in 2050' vastgesteld en is een grondstoffenakkoord gesloten met een vijftal sectoren, waaronder de bouw.

Minister Kajsa Ollongren (BZK):

- Naar verduurzamingstempo van **200.000** woningen per jaar
- Voor het einde van de kabinetsperiode **30.000 TOT 50.000** bestaande woningen per jaar aardgasvrij

Minister Eric Wiebes (EZ):

- Wetgevingsagenda, waaronder eind dit jaar **KLIMAATWET**
- 29-03-2018: Historisch kabinetsbesluit **VANGASLOS** De gaswinning in Groningen gaat naar nul in 2030

Zomer 2018 Klimaatakkoord (6 juli):

- **KLIMAATTAFEL GEBOUWDE OMGEVING** met voorzitter Diederik Samsom
- **KLIMAATTAFEL ELEKTRICITEIT** met voorzitter Kees Vendrik

Gestelde doelen en ambities in deze visie zijn opgesteld op basis van de ontwikkelingen op dit thema bij de Rijksoverheid en bij Aedes, voor zover deze bekend waren in oktober 2018. Woonkwartier is zich ervan bewust dat uitwerkingen hiervan kan leiden tot aanpassing van onze visie en ambities. Afwijkende uitwerkingen zullen worden meegenomen in de verdere uitwerking van haar visie.

Haalbaarheid: betaalbaarheid en financierbaarheid

Woonkwartier wil, nu en in de toekomst, betaalbare huurwoningen bieden aan de huurders passend in de wensportefeuille. Bij de verduurzaming stelt Woonkwartier de betaalbaarheid voor huurders voorop. Hierbij kijken we naar totale woonlasten en sluiten we huurverhoging of een energieprestatievergoeding op voorhand niet uit.

Het is zonneklaar dat het verduurzamen van onze woningen gepaard zal gaan met forse investeringen. Woonkwartier is een financieel gezonde organisatie en dat willen we zo houden. Daarom is de tweede randvoorwaarde bij de verduurzaming, van zowel onze voorraad als onze bedrijfsvoering, dat wij onze financiële continuïteit en de financierbaarheid van investeringen borgen door ten minste structureel te blijven voldoen aan de financiële ratio's van onze externe toezichthouders.

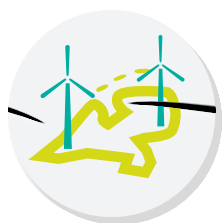
Deze duurzaamheidsvisie is ambitieus. Over de haalbaarheid en betaalbaarheid valt echter nog weinig te zeggen. De realisatie van onze duurzaamheidsdoelstellingen en -ambities zal deels afhangen van wet- en regelgeving die de energietransitie moeten gaan ondersteunen. Dat is momenteel sterk in beweging, niet alleen met het Klimaatakkoord en de aangekondigde Klimaatwet, maar ook met de Wet Voortgang energietransitie en alle uitvoeringsmaatregelen en -besluiten die daarop nog zullen volgen. Wat deze veranderingen ook gaan inhouden, Woonkwartier gaat alles op alles zetten om de ambities van deze duurzaamheidsvisie waar te maken.

De vier speerpunten van onze duurzaamheidsvisie

Deze duurzaamheidsvisie bestaat uit vier belangrijke speerpunten voor strategie en beleid.

Ze zijn elk voor zich en in onderlinge samenhang van belang om het uiteindelijke doel van klimaatneutraal en betaalbaar wonen bij Woonkwartier in 2050 te realiseren.

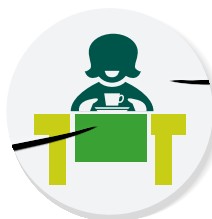
Strategie, beleid en uitvoeringsprogramma's zullen de komende jaren langs deze lijnen verder vormkrijgen. **De vier speerpunten zijn:**

WONINGVOORRAAD $\text{CO}_2 = 0$
EN VAN AARDGAS LOS

MILIEUBEWUST EN
SPAARZAAM WOONKWARTIER

MILIEUBEWUSTE
SPAARZAME HUURDERS

CIRCULAIR
BOUWEN EN BEHEREN

Het meest impactvolle speerpunt en de grootste opgave voor Woonkwartier is om de bestaande voorraad van 8.400 woningen CO_2 -neutraal te krijgen. Hier ligt de grootste uitdaging om op energie en CO_2 -uitstoot te besparen. Dit zal ook de meeste inspanning vragen van onze organisatie en huurders. Het vraagt ook om de hoogste investeringen. De andere speerpunten dragen weliswaar ook bij aan vermindering van de CO_2 -uitstoot en het verbeteren van de woonkwaliteit, maar zijn vooral katalysatoren om het uiteindelijke doel van klimaatneutraal en betaalbaar wonen in 2050 te realiseren.

Behalve woningen heeft Woonkwartier ook ander vastgoed: onze kantoren, bedrijfsonroerendgoed en maatschappelijk vastgoed. In deze duurzaamheidsvisie ligt de focus op de woningen van Woonkwartier, maar vanzelfsprekend gaan we ons overig vastgoed de komende jaren ook verduurzamen. In deze duurzaamheidsvisie beschrijven we per speerpunt wat we gaan doen en hoe we dat samen met onze belangrijkste partners willen gaan aanpakken. Want Woonkwartier kan het natuurlijk niet alleen. Uiteraard met als uiteindelijke stip op de horizon van klimaatneutraal en betaalbaar wonen in 2050.

Samen verdienen we de toekomst!

Duurzaamheidsvisie als vertrekpunt voor samenwerking met partners

Deze visie is bedoeld voor onze huurders, de gemeenten waar we actief zijn en uiteraard voor de medewerkers van Woonkwartier zelf. Maar daarnaast ook voor andere belangrijke partners en stakeholders, zoals de energiecoöperaties, netbeheerder Enexis en iedereen die een rol speelt bij de verduurzaming van onze woningen. Immers, door onze visie op verduurzaming met anderen te delen, kunnen we ambities en doelstellingen op elkaar afstemmen en effectief met elkaar aan de slag.

Om klimaatneutraal en betaalbaar wonen in 2050 bij Woonkwartier te realiseren, is zo'n doelgerichte structurele samenwerking tussen al deze betrokkenen onontbeerlijk. Zonder die samenwerking zal het naar onze stellige overtuiging ook niet lukken om de noodzakelijke opschaling en versnelling van de verduurzaming te bewerkstelligen.

In de visie van Woonkwartier zal de verduurzaming in belangrijke mate vorm en inhoud moeten krijgen op wijk- en buurtniveau. Daarom willen we samen met genoemde partners gaan werken aan integrale verduurzamingsplannen voor alle 18 kernen waar we woningen hebben.

De volgende partners van Woonkwartier zijn betrokken bij de ontwikkeling van deze duurzaamheidsvisie:

- De **huurdersorganisaties**: HBV Bernardus Wonen, Huurdersvereniging Moerdijkse Waard en Huurders Vereniging Dinteloord, die inmiddels zijn gefuseerd in de Huurdersvereniging Fijn Wonen.
- De **gemeenten** Halderberge, Moerdijk en Steenbergen.
- De **energiecoöperaties** Energiek Halderberge, Energiek Moerdijk en Energiek Brabantse Wal.
- **Netbeheerder** Enexis
- De **Raad van Advies** van Woonkwartier
- De **medewerkers** van Woonkwartier

Op de volgende manier is input en inspiratie van deze partners opgehaald:

1. Een tweetal bijeenkomsten met de Raad van Advies van Woonkwartier in februari. Het daaropvolgende advies van de Raad is verwerkt in deze visie.
2. Startbijeenkomst/Inspiratiesessie op 4 april met bestuurlijke vertegenwoordigers van de gemeenten en de huurdersorganisaties.
3. Expertsessie op 7 mei met vertegenwoordigers van de gemeenten en de energiecoöperaties.
4. Inspiratiesessies met medewerkers van Woonkwartier op 3 en 8 mei.

WONINGVOORRAAD CO₂ = 0 EN VAN AARDGAS LOS

1.1 Naar een nieuwe kansrijke aanpak

- 1.1.1 De huidige aanpak
- 1.1.2 Werkelijk energieverbruik en CO₂-reductie; stand van zaken bij Woonkwartier

1.2 De andere aanpak: sturen op CO₂-reductie met de Trias Energetica Nieuwe stijl

- 1.2.1 Hoe gaan we 'Radicaal besparen'?
- 1.2.2 Hoe gaan we duurzame energie optimaliseren?
- 1.2.3 Hoe komen we 'Van aardgas los'?

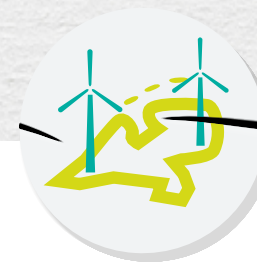
1.3 Strategische doelen en ambities

Samen
verdienen
we de
toekomst!

KLIK OP DE
TITEL OM DIRECT TE
GAAN LEZEN!

TERUG NAAR DE
INHOUDSOPGAVE

1.1 Naar een nieuwe kansrijke aanpak

1.1.1 De huidige aanpak

Het huidige duurzaamheidsbeleid van Woonkwartier is gebaseerd op de Uitvoeringsrichtlijn Duurzaamheid en het Convenant Energiebesparing Huursector uit 2012. Doel van dit convenant is vóór 2022 gemiddeld energielabel B oftewel een energie-index van 1,4 te bereiken. Woonkwartier monitort de stand van zaken en voortgang met de Energie Monitor van Atrienis.

De huidige aanpak is gebaseerd op de klassieke Trias Energetica en bestaat in de praktijk hoofdzakelijk uit energiebesparing door betere isolatie en toepassing van efficiënte (fossiele) installaties. De productie van duurzame energie (toepassing van zonne-energie) heeft bij Woonkwartier net als bij de overgrote meerderheid van de woningcorporaties nog geen hoge vlucht genomen.

Met het huidige beleid zijn de labels de laatste jaren aanzienlijk verbeterd naar gemiddeld label C en is de CO₂-uitstoot in de afgelopen jaren substantieel verminderd. Met de huidige aanpak zal Woonkwartier de doelstelling van label B in 2021 dan ook gaan realiseren. Maar zoals we in de Uitvoeringsrichtlijn al constateerden, is voor het realiseren van de nieuwe CO₂-reductiedoelstellingen en het loskomen van het aardgas een wezenlijk andere aanpak nodig.

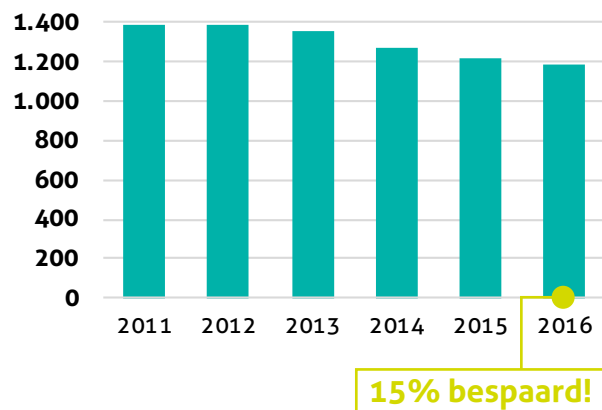
Energielabel	Aantal	EI	Aantal	Labelklasse	Aantal	
A++	0	<0,60	17	>8,5	17	0,2%
A++	11	0,60-0,81	111	7,5-8,5	122	1,5%
A	422	0,81-1,20	936	6,5-7,5	1.358	16,2%
B	1.072	1,21-1,40	732	5,5-6,5	1.804	21,5%
C	1.262	1,41-1,80	804	4,5-5,5	2.066	24,6%
D	918	1,81-2,10	441	3,5-4,5	1.359	16,2%
E	709	2,11-2,40	247	2,5-3,5	956	11,4%
F	393	2,41-2,70	111	1,5-2,5	504	6,0%
G	101	>2,70	98	<1,5	199	2,4%
	4.888		3.497		8.385	100,0%

Tabel 1 Stand van zaken energielabels juni 2018, aantal in methodiek voor en na 1-1-2015, en getotaliseerd.

1.1.2 Werkelijk energieverbruik en CO₂-reductie; stand van zaken bij Woonkwartier

We hebben de stand van zaken en voortgang met betrekking tot het werkelijke energieverbruik, de **werkelijke CO₂-uitstoot en de gerealiseerde besparing** in kaart gebracht. Dat is gebeurd op basis van feitelijke meterstanden van Enexis.

Grafiek 1

Gasverbruik, gemiddeld per woning (m³/jaar)

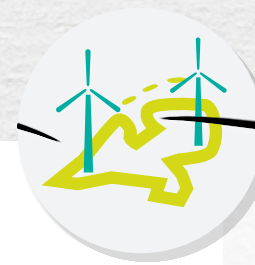

Grafiek 2

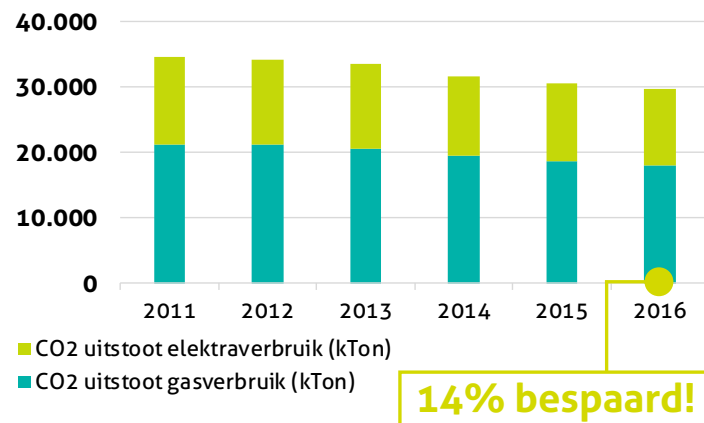
Elektriciteitsverbruik, gemiddeld per woning (kWh/jaar)

De grafieken laten zien dat in zes jaar tijd 15% is bespaard op het aardgasverbruik en 12% op het elektriciteitsverbruik.

Deze besparing leidde in dezelfde periode tot een besparing op de CO₂ uitstoot van 14%. In de grafiek hieronder hebben we het energieverbruik en de CO₂-uitstoot over dezelfde periode weergegeven, maar dan in absolute getallen op het niveau van alle woningen van Woonkwartier.

Grafiek 3

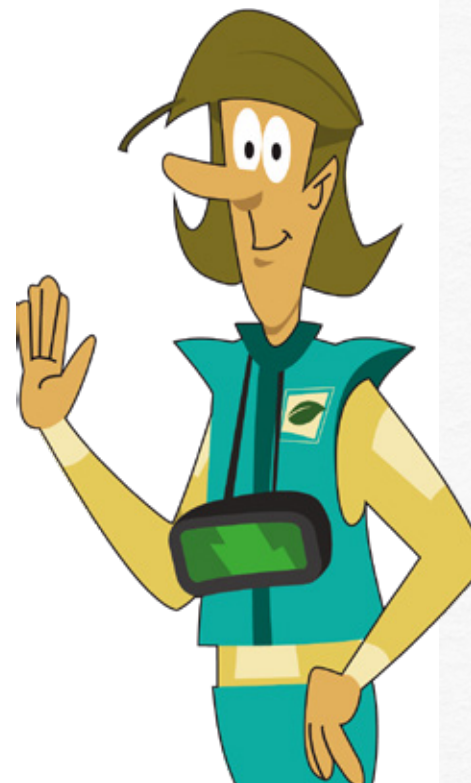
Totale CO₂-uitstoot alle woningen 2011 t/m 2016

De grafiek laat een totale CO₂-uitstoot van het gas- en het elektriciteitsverbruik zien van 34.434 kiloton in 2011. In 2016 is die gedaald naar 29.712 kiloton. De CO₂-uitstoot is in zes jaar tijd dus met 14% afgenomen. Echter, als we deze trend doortrekken naar 2030, dan zou Woonkwartier uitkomen in de periode 2011 tot 2030 op ongeveer 42% CO₂-reductie. Als we ervan uitgaan dat de reductiedoelstelling van het regeerakkoord van **49% of 55% in 2030** minimaal zal moeten worden bereikt, wordt duidelijk dat in de komende jaren een grotere CO₂-reductie moet worden gerealiseerd dan in de voorbije periode. Daar is zoals gezegd een wezenlijk andere aanpak voor nodig.

In de Energiemonitor wordt de CO₂-uitstoot ook berekend. Dat gebeurt met de rekenmethodiek van het energielabelsysteem. De aldus berekende CO₂-uitstoot van het gasverbruik bedroeg in 2017 maar liefst 24.818 kiloton. Dat is 6.749 kiloton (27% meer!) dan de werkelijke uitstoot van het gasverbruik in 2016.

Een enorm verschil, maar gelukkig is de werkelijkheid een stuk gunstiger dan de theorie. Het geeft de onbruikbaarheid van de labelsystematiek aan en het onderstreept het grote belang om in het vervolg te gaan meten en monitoren op basis van het werkelijke energieverbruik.

Tot 2022 zullen we de verbetering van de energielabels wel blijven monitoren, om te kunnen laten zien en verantwoorden dat de doelstelling van het Convenant Energiebesparing Huursector wordt gerealiseerd. Daarna nemen we volledig afscheid van dit systeem.

1.2 De andere aanpak: sturen op CO_2 -reductie met de Trias Energetica Nieuwe stijl

Als het gaat om CO_2 -reductie staat Woonkwartier voor twee grote samenhangende uitdagingen:

1. Naar ' $\text{CO}_2=0$ ':

Uiterlijk in 2050 moet de energievoorziening van de woningen van Woonkwartier volledig klimaatneutraal zijn. Dat betekent dat geen sprake meer is van CO_2 -uitstoot. Uiterlijk in 2030 moet de CO_2 -uitstoot ten opzichte van 1990 met ten minste de helft zijn gereduceerd.

2. Naar 'Van aardgas los':

Door het historische Aardgasbesluit van het kabinet van 23 februari 2018 is er in 2030 geen Gronings aardgas meer beschikbaar. Daardoor ontstaat de noodzaak en hoge urgentie om binnen afzienbare tijd in alle woningen aardgas als energiebron te gaan vervangen door alternatieve vormen van duurzame energie.

DE NATIONALE CO_2 REDUCTIEDOELSTELLINGEN

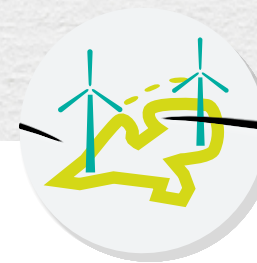
CO_2 -reductiedoelstelling **2030**:

- Minimaal **49% tot 55% minder** CO_2 -uitstoot
- Nog **11 jaar** te gaan

$\text{CO}_2=0$ in **2050**:

- **Geen CO_2 -uitstoot** meer
- Nog **31 jaar** te gaan

Bij de verduurzaming van de woningvoorraad staat de reductie van de CO_2 -uitstoot centraal. Om de reductiedoelstellingen te realiseren, gaat Woonkwartier uit van de **Trias Energetica Nieuwe Stijl**, hierna te noemen: de nieuwe Trias.

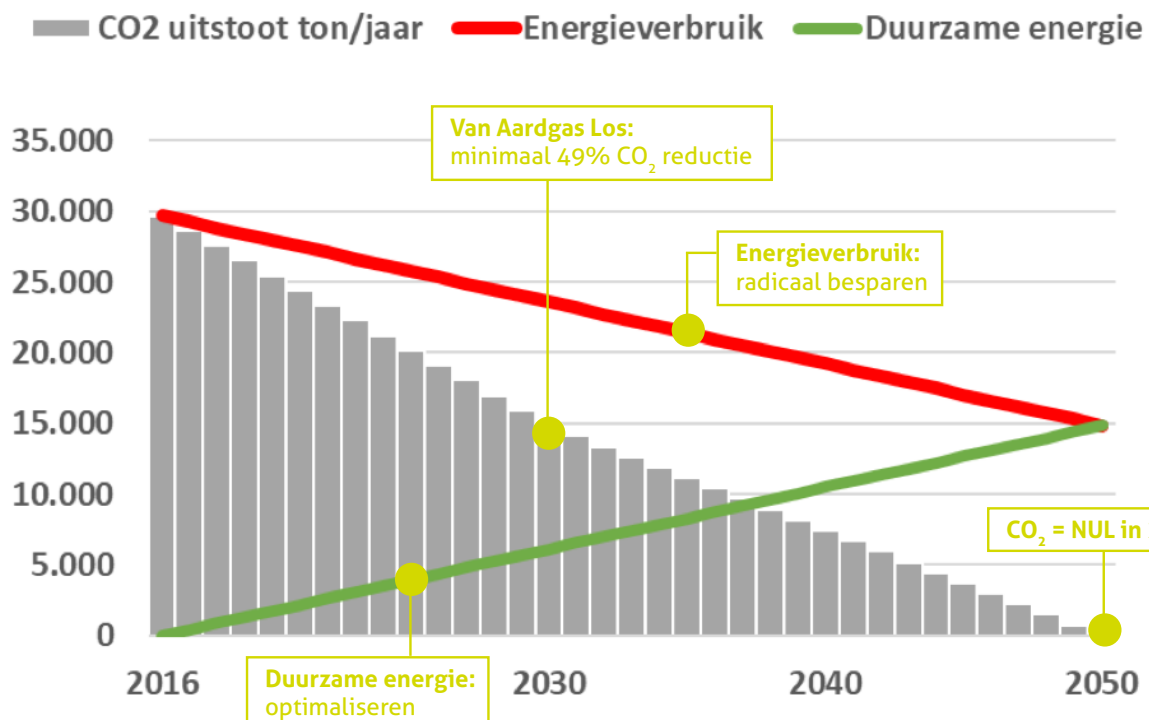

Trias Energetica Nieuwe Stijl

De nieuwe Trias hanteert drie uitgangspunten, die onder meer richting geven aan de aanpak van energierenovaties. Deze uitgangspunten helpen ook om steeds afwegingen te maken over de beste oplossingen. De nieuwe Trias is net als de oude gericht op de fysieke en technische kant van de verduurzaming. De drie uitgangspunten van de nieuwe Trias zijn:

- RADICAAL BESPAREN
- DUURZAME ENERGIE OPTIMALISEREN
- VAN AARDGAS LOS

Radicaal Besparen' en 'Duurzame Energie Optimaliseren' hebben betrekking op de woningen, 'Van aardgas los' heeft eveneens betrekking op de woningen zelf, maar daarnaast ook op de alternatieve duurzame-energievoorzieningen die los van de woningen moeten worden gerealiseerd (lokale duurzame energie) om de stip op de horizon van ' $\text{CO}_2 = \text{NUL}$ ' te bereiken.

1.2.1 Hoe gaan we 'Radicaal besparen'?

'Radicaal besparen' betekent dat de energievraag voor ruimteverwarming en warm tapwater drastisch wordt teruggebracht door bij investerings- en verbeterprogramma's zéér goede isolatie en zéér energiezuinige installaties en apparatuur toe te passen (de 'Hardware', fysiek-technische kant van besparing). Hier betreft het de installaties en apparatuur die bij de woning horen en waar de verhuurder voor verantwoordelijk is.

Radicaal besparen is in de eerste plaats noodzakelijk om de energierekening van de huurders betaalbaar te houden. Het is namelijk te voorzien dat door het dichtdraaien van de aardgaskraan de vraag en daarmee de prijs van alternatieve duurzame energie de komende jaren fors zal stijgen. Daarnaast gaat de energiebelasting op aardgas naar verwachting absoluut en relatief sterk omhoog en zijn al forse verhogingen van de Opslag Duurzame Energie (ODE) aangekondigd. Er bestaan voor de huurders dus allerlei moeilijk beheersbare toekomstige betaalbaarheidsrisico's ten aanzien van de energierekening. Deze risico's van een te hoge energierekening kan je het beste beheersen door te besparen op het energieverbruik. Want alle energie die je bespaart hoeft je niet in te kopen en over bespaarde energie betaal je geen energiebelasting, btw en ODE. Door radicaal te besparen wil Woonkwartier

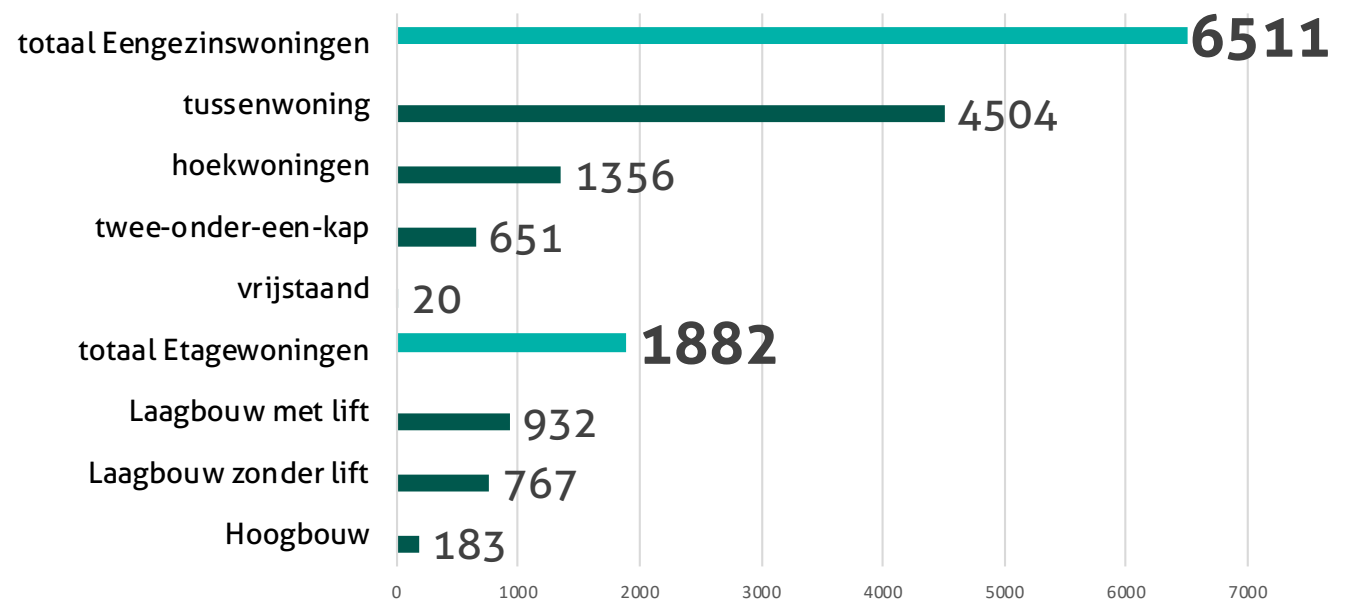
deze risico's voor de huurders beheersen.

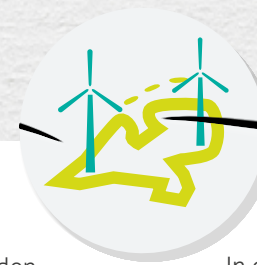
In de tweede plaats is besparing noodzakelijk om de CO_2 -uitstoot te verminderen. In de derde plaats, last but not least, is radicaal besparen noodzakelijk om de overgang naar $\text{CO}_2 = \text{NUL}$ (100% duurzame energie) mogelijk te maken. Hoe kleiner het de energievraag, hoe makkelijker die overgang is.

De mate waarin je isoleert en welke installaties je toepast om radicaal te besparen hangt sterk af van de woning-/gebouwtypologie en de manier waarop de woningen worden verwarmd. Om de aanpak op te schalen en te versnellen is het belangrijk om standaardaanpakken te ontwikkelen op basis van een slimme clustering van de woningen naar energievoorziening en woningtypologie en daarop vervolgens een programmatische aanpak te ontwikkelen. In de afbeelding hebben we de woningvoorraad van Woonkwartier op deze manier geclusterd. Dat behoeft uiteraard nog nadere uitwerking en verfijning.

Grafiek 4

Woningvoorraad van Woonkwartier geclusterd

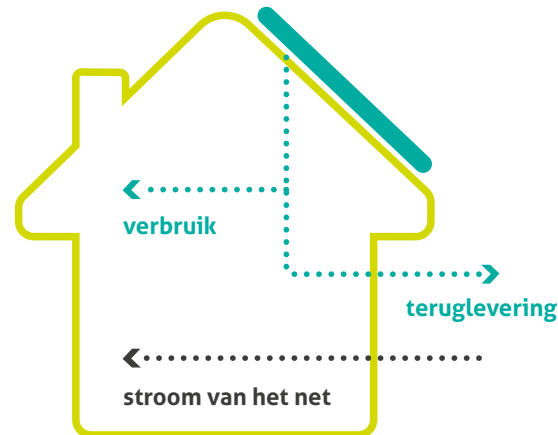

1.2.2 Hoe gaan we duurzame energie optimaliseren?

De CO_2 -neutrale woning van de toekomst is een 'energiecentrale', die door middel van woning/gebouwgebonden duurzame opwekkingsinstallaties, in concreto zonnepanelen, geheel of voor een belangrijk deel voorziet in de elektriciteitsvraag van de bewoner/woning.

'Duurzame Energie Optimaliseren' betekent dat een optimale hoeveelheid Zon-PV wordt toegepast om de elektriciteitsvraag van de woning en de bewoners in te vullen. Optimaliseren wil zeggen dat de elektriciteitsproductie/hoeveelheid zonnepanelen wordt afgestemd op het (jaar-) elektriciteitsverbruik van de bewoner. Het elektriciteitsverbruik van de bewoner zal de komende jaren hoe dan ook toenemen, omdat het aardgas als energiebron wordt vervangen door het stroomverbruik van de apparaten en installaties die daarbij horen. Zo wordt het kookgas vervangen door een elektrische kookvoorziening. De cv-ketel mogelijk door een warmtepomp voor verwarming en zonneboiler voor het warme water. Wat een optimale hoeveelheid is, hangt sterk af van de vraag of de woning all electric wordt of dat een deel van de energievraag voor verwarming en eventueel ook de warm-watervoorziening wordt ingevuld met een (externe) warmteoplossing (warmtenet). Een all-electric woning leidt per definitie tot een grotere elektriciteitsvraag van de bewoner dan een woning die voor de verwarming is aangesloten op een warmtenet.

Duurzame Energie Optimaliseren is om drie redenen van groot belang. In de eerste plaats is het net als radicaal besparen van belang voor de betaalbaarheid. Het leidt direct tot een lagere elektriciteitsrekening van de huurder. Hoe hoger de opwek hoe meer voordeel voor de huurder. Als de hoeveelheid opgewekte energie gelijk is of groter dan het (jaar)verbruik, blijft de elektriciteitsrekening zelfs beperkt tot alleen het vastrecht. Ook toekomstige betaalbaarheidsrisico's worden beperkt, omdat de huurder de opgewekte elektriciteit niet hoeft in te kopen bij een energieleverancier en hij er geen energiebelasting en of heffingen over betaalt.

In de tweede plaats leidt optimaliseren van duurzame energie net als besparing tot reductie van de CO_2 -uitstoot.

Ten derde is er een breder maatschappelijk belang om zoveel mogelijk zonnepanelen op of aan woningen en woongebouwen toe te passen in verband met de beschikbare ruimte voor toepassing van lokale duurzame energieproductie. Langzaam maar zeker groeit het inzicht dat de productie van duurzame energie enorm moet groeien en dat decentrale opties als windmolens op land en zonneweides daar een onmisbaar onderdeel van zijn. Door de ruimte op woningen (en andere gebouwen) maximaal te benutten, kan het toekomstig ruimtebeslag van niet-gebouwgebonden duurzame opwekkingsinstallaties zonneweides en windmolens worden beperkt.

1.2.3 Hoe komen we 'Van aardgas los'?

'Van aardgas los' gaat over het onvermijdelijke feit dat de aardgaskraan van alle woningen vroeg of laat wordt dichtgedraaid. Het is dus niet langer de vraag of, maar wanneer en hoe woningen 'Van aardgas los' gaan. Dit is een vraagstuk dat onmogelijk uitsluitend door maatregelen aan woningen en woongebouwen kan worden opgelost.

De energetische transformatie van de woningen, zoals beschreven bij 'Radicaal besparen' en 'Optimaliseren duurzame energie' kan niet zonder een transitie van het lokale energiesysteem. 'Optimaliseren duurzame energie' moet bijvoorbeeld worden gefaciliteerd door verzwaren van het elektriciteitsnet. En er moet lokale duurzame energieproductie komen om tekorten aan woning/gebouwgebonden duurzame energie op te vullen. Woningen van het aardgas afsluiten moet op wijkniveau gecoördineerd en slim gefaseerd gebeuren.

Op termijn moet de totale energievraag van bewoners/woningen volledig worden ingevuld met duurzame energie. De hoeveelheid woning-/gebouwgebonden duurzame energie zal echter vaak tekortschieten om de volledige energievraag in te vullen, omdat er niet genoeg kan worden bespaard op de energievraag, het technisch niet mogelijk is, er te weinig geschikte 'dakruimte' is of omdat het domweg te duur is. Als sprake is van een tekort, wordt de resterende energievraag ingevuld met lokale (decentrale) duurzame energie.

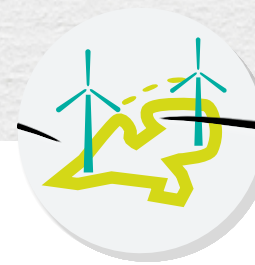
Om het tekort aan woning/woongebouwgebonden duurzame energie op te vullen, zijn er drie opties:

1. **Duurzame stroom**, bijvoorbeeld van windmolens, zonnepanelen en/of biogascentrales.
2. **Duurzame warmte** via warmtenetten.
Dat kan zijn aardwarmte, restwarmte en/of warmte van biogascentrales.
3. **Duurzaam gas**, dat kan biogas zijn of zelfs waterstof geproduceerd door lokale windmolens.

Het is heel belangrijk om te beseffen dat de manier waarop de woningen worden verduurzaamd, sterk afhangt van welke lokale duurzame-energieopties er daadwerkelijk zijn of komen. Het maakt bijvoorbeeld een groot verschil hoe je woningen aanpakt die op een warmtenet worden aangesloten en hoe je woningen aanpakt waarvoor die optie niet in beeld is. Daarom is het erg belangrijk om zoveel mogelijk opties en kansen voor lokale duurzame energie te verkennen en waar mogelijk te benutten.

Kortom, de lokale energietransitie kan alleen slagen als de verschillende betrokkenen (de gemeenten, Woonkwartier, de huurdersorganisaties, netbeheerder Enexis en de energiecoöperaties) integraal, strategisch en doelgericht gaan samenwerken aan de lokale energietransitie en daarbij alle mogelijke opties gaan verkennen. Woonkwartier wil samen met deze partners voor alle 18 kernen plannen te maken om ze succesvol 'Van aardgas los' te kunnen halen. Vanuit het voorstel voor het klimaatakkoord is de gemeente de regievoerder. We gaan niet wachten tot de warmtevisie op tafel ligt en kijken waar (no-regret) kansen liggen voor de komende 2 -5 jaar samen met de gemeente en bewoners.

1.3 Strategische doelen en ambities

De strategische doelen van Woonkwartier voor het speerpunt De woningvoorraad naar 'CO₂ = NUL' en 'Van aardgas los' zijn:

- 'CO₂ = NUL': In 2050 is de woningvoorraad van Woonkwartier volledig CO₂-neutraal.
- In 2030 hebben we de CO₂-uitstoot als gevolg van het energiegebruik en energieproductie van onze woningen **met de helft gereduceerd**. Concreet betekent dit een **reductie van afgerond 35.000 kiloton in 2011 naar 17.500 kiloton in 2030** (opgave wordt exact bepaald in landelijke regelgeving die in de maak is).
- Nieuwe woningen van Woonkwartier zijn 'Van aardgas los'.

Om de CO₂-reductiedoelstelling te bereiken hebben we de volgende ambities:

- Woonkwartier gaat grote besparingen op de energievraag realiseren. Door bij investerings- en verbeterprogramma's zéér goed te isoleren en zéér zuinige installaties toe te passen mikken we op minimaal 70% besparing op het aardgasverbruik. Waar mogelijk en betaalbaar voor de huurders en Woonkwartier, zetten we de stap naar 'Van aardgas los' in één keer.
- We gaan de productie van duurzame energie aanzienlijk vergroten door toepassing van zonnepanelen op en aan onze woningen. In 2030 produceren deze de helft van het totale jaarlijkse elektriciteitsverbruik van de huurders.

- Samen met onze huurdersorganisaties, de gemeenten en de energiecoöperaties ontwikkelen we een gebiedsgerichte aanpak voor alle 18 kernen. De gemeente heeft de regie en Enexis participeert als facilitator.
- Voor de noodzakelijke opschaling en versnelling van de verduurzaming maken we de omslag van een projectmatige naar een projectoverstijgende programmatische aanpak. We maken investerings- en verbeterprogramma's op basis van een slimme clustering van de wooncomplexen naar energievoorziening en woning- en bouwtypes.
- We gaan pilotprojecten doen om te leren en te innoveren op de programmatische aanpak.

MILIEUBEWUSTE EN SPAARZAME HUURDEURS

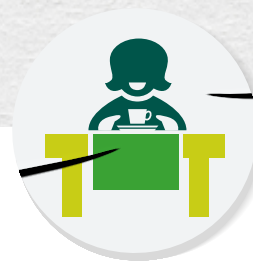
- 2.1 De impact van de verduurzaming op wonen en leven van onze huurders
- 2.2 Waarborgen van de betaalbaarheid bij de verduurzaming
 - 2.2.1 De energierekening van de huurders; stand van zaken bij Woonkwartier
 - 2.2.2 Sturen op betaalbare woonlasten
 - 2.2.3 Sturen op de energierekening van de huurders
 - 2.2.4 Energiebewustzijn, draagvlak en enthousiasme bij huurders
- 2.3 Strategische doelen en ambities

KLIK OP DE
TITEL OM DIRECT TE
GAAN LEZEN!

Samen
verdienen
we de
toekomst!

TERUG NAAR DE
INHOUDSOPGAVE

2.1 De impact van de verduurzaming op wonen en leven van onze huurders

De verduurzaming en de energietransitie hebben grote impact op maatschappij en economie. Het gaat om de transitie van een (fossiele) energie-intensieve naar een circulaire economie op basis van duurzame energie. Dat zal grote, nu nog vaak onvoorzienbare veranderingen teweegbrengen tot in de haarvaten van de samenleving en de economie. Ook de leefomgeving van onze huurders zal er anders uit gaan zien. Iedereen gaat daarvan de gevolgen ondervinden, ook onze huurders.

Onze huurders hebben over het algemeen een zeer bescheiden tot laag inkomen en een relatief zwakke sociaaleconomische positie. Belangrijke vragen komen daarom op: is in de energietransitie sprake van een eerlijke verdeling van de lusten en lasten? Hebben onze huurders in de toekomst toegang tot betaalbare duurzame energie? Hoe kunnen we onze huurders beschermen tegen hoge energierekeningen? En in het verlengde daarvan: hebben huurders regie over hun eigen energieverbruik?

Woonkwartier heeft de ambitie om de verduurzaming zodanig vorm te geven dat de energietransitie positieve impact heeft op het wonen en leven van onze huurders.

DE ENERGIETRANSITIE VAN ONZE HUURDERS

De energietransitie heeft grote impact op wonen en de portemonnee van onze huurders.

Woonkwartier wil **POSITIEVE IMPACT** realiseren:

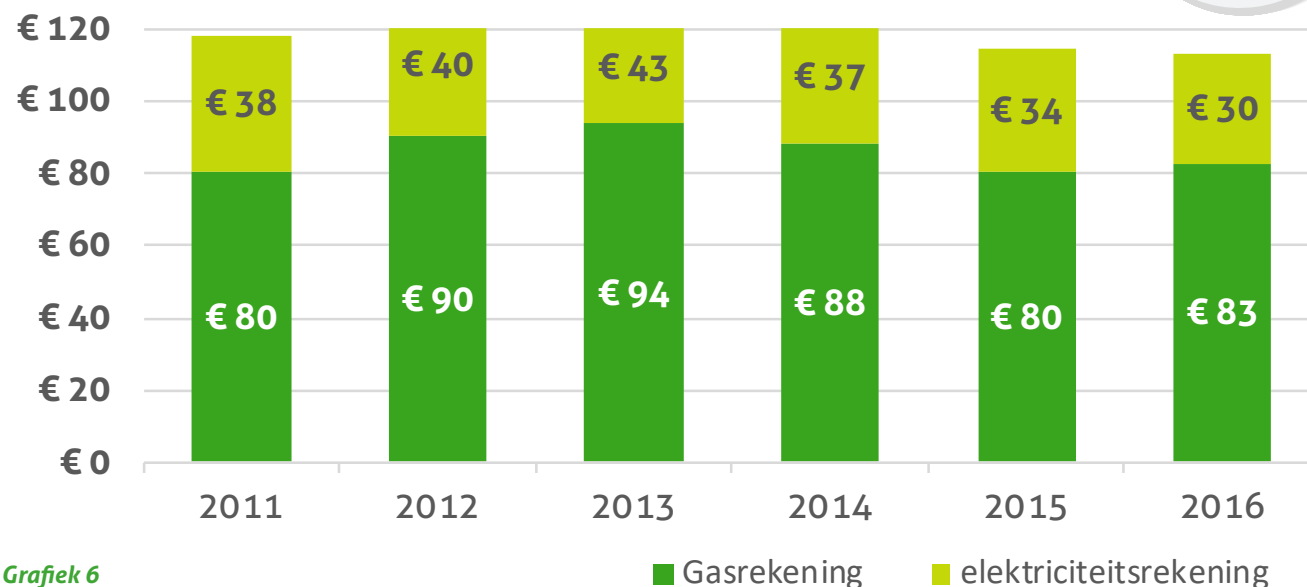
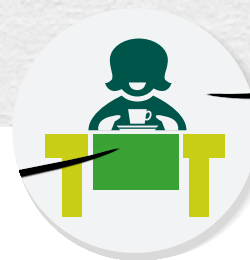
- Op de **kwaliteit** van het wonen
- Op de **betaalbaarheid** van het wonen
- Op de **beschikbaarheid** van betaalbare, duurzame energie voor de huurders

2.2 Waarborgen van de betaalbaarheid bij de verduurzaming

2.2.1 De energierekening van de huurders; stand van zaken bij Woonkwartier.

In 2016 betalen de huurders van Woonkwartier gemiddeld € 113 per maand voor energie, waarvan € 83 voor aardgas en € 30 voor elektriciteit. Ten opzichte van 2011 is de energierekening weliswaar lager geworden, maar deze daling is niet evenredig met de geconstateerde daling van het energieverbruik. Dat heeft onder andere te maken met de ontwikkeling van de 'kale' energieprijzen, het vastrecht, energiebelasting en heffingen. Aan de andere kant zou de energierekening een stuk hoger zijn geweest als de besparingen in dezelfde periode (15% op gas en 12% op elektriciteit) niet zouden zijn gerealiseerd.

De conclusie is dat energiebesparing hoe dan ook altijd loont. Het illustreert nogmaals dat 'Radicaal Besparen' van groot belang is om de energierekening van de huurders betaalbaar te houden.

Grafiek 6

Gemiddelde energierekening (gas en elektra) van de huurders in 2016: € 113 per maand.

2.2.2 Sturen op betaalbare woonlasten

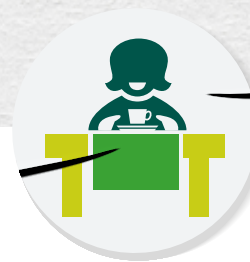
Bij de verduurzaming moet de betaalbaarheid voor onze huurders zijn gewaarborgd. Daarom zullen we er alles aan doen om te voorkomen dat de woonlasten door de verduurzaming gaan stijgen. We zullen alle kansen die de verduurzaming daartoe biedt benutten om de betaalbaarheid te verbeteren. Woonkwartier gaat bij energetische verbeteringen daarom sturen op lagere of ten minste gelijkblijvende woonlasten.

2.2.3 Sturen op de energierekening van de huurders

Om de betaalbaarheid bij de verduurzaming te waarborgen wordt het van steeds groter belang om niet alleen naar de huurprijs te kijken, maar ook naar de energierekening. Voor de huurder gaat het er uiteindelijk immers om dat de totale woonlasten, dat wil zeggen de optelsom van huurprijs en energiekosten, betaalbaar zijn en blijven. Woonkwartier zal daarom bij de verduurzaming scherper dan voorheen gaan sturen op de hoogte van de energierekening.

Sturen op de energierekening gaan we doen door 'Radicaal Besparen' en 'Duurzame Energie Optimaliseren' zoals eerder beschreven. En door het stimuleren van milieubewustzijn en spaarzaam gedrag bij huurders zoals beschreven in de volgende paragraaf. Nog even samengevat:

- Door het lagere energieverbruik beschermt 'Radicaal besparen' huurders tegen toekomstige verhogingen van de energieprijzen en heffingen (energiebelasting, btw en ODE).
- Toepassing van zonnepanelen leidt direct tot een lagere elektriciteitsrekening van de huurder.
- De opgewekte elektriciteit vervangt stroom die de huurder anders had moeten inkopen. Over de opgewekte stroom betaal je geen energiebelasting, btw en ODE.
- Energiebewustzijn en spaarzaam gedrag bij huurders vergroten het effect van fysieke energiemaatregelen aan de woning.

2.2.4 Energiebewustzijn, draagvlak en enthousiasme bij huurders

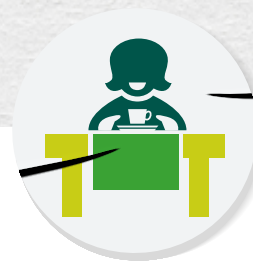
Vanzelfsprekend hebben huurders ook een eigen verantwoordelijkheid. Want als huurders niet spaarzaam zijn en niet zuinig omspringen met energie, sorteren alle fysieke maatregelen aan de woning veel minder effect. Het mes snijdt wat dit betreft aan twee kanten. Energiebewuste en spaarzame huurders dragen bij aan het besparingseffect van fysieke maatregelen, aan de andere kant zal bij energiebewuste huurders meer draagvlak zijn voor die fysieke maatregelen. De gewenste gedragsverandering bereik je niet van de ene op de andere dag en niet bij alle huurders even makkelijk.

Het vraagt om bewustwording en mentaliteitsverandering. Het gaat niet alleen over energie en de energierekening, maar over een breder milieubewustzijn. Zonder dat bredere bewustzijn zal spaarzaam gedrag niet beklijven. Bewustwording, draagvlak en enthousiasme bij huurders zijn een belangrijke sleutel tot het succes van de verduurzaming. Woonkwartier gaat dit daarom krachtig bevorderen en faciliteren. Kansrijke samenwerkingen worden onderzocht met de lokale Energiecoöperaties door onder andere inzet van de energieambassadeurs en bestaande communicatiemiddelen.

Als de huurder zelf mee verantwoordelijk is voor het realiseren van besparingen, moet hij wel in staat zijn dat ook daadwerkelijk te doen. Hij moet de regie kunnen voeren over zijn eigen energieverbruik. Daarvoor is nodig dat de huurder niet alleen voortdurend inzicht heeft in het totale verbruik en wat dat kost, maar dat hij ook kan zien waar dat verbruik door wordt 'veroorzaakt'. Hij moet kunnen bijhouden hoeveel hij energie hij verbruikt voor verwarming, douchen en koken en hij moet het verbruik van allerlei apparaten kunnen volgen. Bij woningen met zonnepanelen moet hij kunnen zien hoeveel stroom die produceren.

Praktijkervaringen wijzen uit dat met apparaatjes en/of apps die deze energiemonitoring verzorgen zo'n 10 procent op het verbruik wordt bespaard. Dat neemt nog toe als met zo'n app de thermostaat kan worden geregeld of apparaten op afstand kunnen worden aan- en uitgezet. Als de huurder op deze manier de regie krijgt over het eigen energieverbruik, bevordert dat tegelijkertijd het energiebewustzijn en spaarzaam gedrag.

2.3 Strategische doelen en ambities

De strategische doelen van Woonkwartier voor het speerpunt 'Milieubewuste en Spaarzame Huurders' zijn:

- In 2050 wonen alle huurders van Woonkwartier volledig klimaatneutraal.
- De totale woonlasten, dat wil zeggen de huurprijs en de energierekening, zijn betaalbaar voor onze huurders.
- Na energetische verbetering van de woning hebben zittende huurders lagere of gelijke woonlasten dan voor de verbetering.
- Alle huurders van Woonkwartier beschikken over slimme voorzieningen, waarmee zij regie kunnen voeren over hun energieverbruik.

Woonkwartier wil het enthousiasme bij de huurders voor de verduurzaming in het algemeen en het vergroten van het 'milieu- en energiebewustzijn' in het bijzonder, krachtig stimuleren en faciliteren. Om te komen tot milieubewuste en spaarzame huurders hebben we de volgende ambities:

- We gaan onze huurders structureel voorlichten over energiebesparing.
- We organiseren thematische programma's, campagnes en bijeenkomsten voor en met onze huurders.

- We geven onze huurders een rol bij het voorlichten en enthousiasmeren van andere huurders door bijvoorbeeld te gaan werken met energieambassadeurs/-coaches.
- We gaan initiatieven en activiteiten van huurders zelf actief ondersteunen en faciliteren.
- We gaan alle woningen voorzien van slimme voorzieningen, die de huurder regie geven over het energieverbruik.

MILIEUBEWUST EN SPAARZAAM WOONKWARTIER

3.1 Voorbeeldfunctie van Woonkwartier

3.2 Strategische doelen

KLIK OP DE
TITEL OM DIRECT TE
GAAN LEZEN!

Samen
verdienen
we de
toekomst!

TERUG NAAR DE
INHOUDSOPGAVE

3.1 Voorbeeldfunctie

Woonkwartier wil een organisatie zijn, die duurzaamheid en milieubewustzijn in de genen heeft. Deze duurzaamheidsvisie kan dan ook niet zonder visie op verdere verduurzaming van de eigen organisatie. We willen in dit opzicht 'voorbeeldig' zijn, omdat dit ook helpt om onze huurders en andere partners enthousiast te maken voor de verduurzaming.

Om het doel van klimaatneutraal en betaalbaar wonen in 2050 te bereiken, is het belangrijk dat dit in de 'hearts and minds' van al onze medewerkers zit. Woonkwartier kan niet zonder medewerkers die gemotiveerd en enthousiast meewerken aan het beoogde doel. Woonkwartier gaat eraan werken dat onze duurzaamheidsvisie breed wordt gedragen binnen de organisatie.

De voorbeeldfunctie van Woonkwartier zal vormkrijgen door ook binnen de organisatie een betekenisvolle bijdrage te leveren aan het bereiken van de klimaatdoelen en CO₂-reductiedoelstellingen.

3.2 Strategische doelen

De doelen voor het speerpunt 'Milieubewust en Spaarzaam Woonkwartier' zijn:

- Onze duurzaamheidsvisie wordt gedragen door alle medewerkers
- Ons hoofdkantoor en de andere Woonkwartierkantoren waar we eigenaar van zijn zijn 'Van aardgas los'.
- Woonkwartier is papierloos.
- Ons wagenpark en de leaseauto's van medewerkers zijn volledig elektrisch.

Woonkwartier wil het enthousiasme bij al haar medewerkers voor de verduurzaming in het algemeen en het vergroten van het 'milieu- en energiebewustzijn' in het bijzonder krachtig stimuleren en faciliteren. Om te komen tot een milieubewust en spaarzaam Woonkwartier hebben we de volgende ambities:

- We verduurzamen onze eigen kantoren volgens dezelfde uitgangspunten van de nieuwe Trias, die we bij onze woningen hanteren.
- We verduurzamen onze inkoop, facilitaire zaken, afvalverwerking en vervoer.

- We zorgen voor een op verduurzaming gericht opleidings- en trainingsaanbod voor alle medewerkers.
- We organiseren themabijeenkomsten en campagnes voor en met onze medewerkers.

CIRCULAIR BOUWEN EN BEHEREN

4.1 Verduurzaming is meer dan alleen
energie- en CO₂-besparing

4.2 Strategische doelen

KLIK OP DE
TITEL OM DIRECT TE
GAAN LEZEN!

4.1 Verduurzaming is meer dan alleen energie- en CO₂-besparing

Niet alleen fossiele brandstoffen, maar ook grondstoffen worden steeds schaarser. De bouwsector gebruikt wereldwijd 40% van alle grondstoffen. De CO₂-uitstoot verminderen en verantwoord om gaan met grondstoffen doen we daarom ook door duurzame materialen toe te passen en te voorkomen dat materialen onnodig worden gebruikt en weggegooid. Woonkwartier neemt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en gaat zuinig om met de grondstoffen en fossiele brandstoffen die deze aarde biedt, stuurt haar partners hierop aan en pakt ook haar eigen rol hierin.

In september 2016 lanceerde het kabinet het Rijksbrede programma 'Nederland Circulair in 2050'. De bedoeling daarvan is om grote stappen zetten op weg naar een circulaire economie. In dat kader worden transitieagenda's gemaakt voor vijf sectoren, waaronder de bouw.

Tegelijkertijd is een Grondstoffenakkoord gesloten dat erop is gericht dat grondstoffen in deze sectoren efficiënt en hoogwaardig worden benut. Dat gebeurt aan de hand van de volgende uitgangspunten:

- Waar nieuwe grondstoffen nodig zijn, worden waar mogelijk fossiele, kritieke en niet-duurzaam geproduceerde grondstoffen vervangen door duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen.
- Nieuwe productiemethodes en producten worden circulair ontworpen, gebieden anders ingericht en nieuwe manieren van consumeren bevorderd. Hierdoor krijgt de gewenste reductie, vervanging en benutting van grondstoffen ter versterking van de economie een extra impuls.

In de bouwketen vervult Woonkwartier de rol van opdrachtgever en inkoper. In die rol gaan we bevorderen dat onze opdrachtnemers werken volgens de uitgangspunten van het Grondstoffenakkoord.

Daarmee zorgen we ervoor dat onze onderhouds-, verbeter- en nieuwbouwprogramma's op termijn worden uitgevoerd volgens de uitgangspunten van het Grondstoffenakkoord.

4.2 Strategische doelen

De doelen voor het speerpunt

“Circulair Bouwen en Beheren” zijn:

- In 2050 is het vastgoed van Woonkwartier volledig circulair.
- In 2050 is bij projecten waarbij materialen worden toegevoegd (nieuwbouw, verbouw, onderhoud) 100% van de producten en materialen volledig remontabel, upcyclebaar of composteerbaar.
- In 2035 wordt bij alle bouw- en onderhoudsprojecten (zoals sloop, nieuwbouw, woningverbetering en onderhoud) voor alle vrijkomende materialen, grondstoffen een hoogwaardige toepassing gevonden (upcycling) waarbij de grondstoffen kunnen circuleren in kringlopen.

Duurzaamheidsvisie 2019-2050

© Woonkwartier | v1.0 oktober 2018

Heeft u vragen over deze duurzaamheidsvisie.
Neemt u dan vooral contact op met onze
duurzaamheidscoördinator via **0168 35 00 00**.

Bezoekadres:

Kristallaan 1
4761 ZC Zevenbergen
t 0168 35 00 00
e info@woonkwartier.nl

Postadres:

Postbus 10
4760 AA Zevenbergen

www.woonkwartier.nl

**Samen
verdienen
we de
toekomst!**

**woon^u
kwartier**